

Sedmična kolumna visokog predstavnika za BiH Christiana Schwarz-Schillinga: “Napad na nezavisnost pravosuđa podriva ekonomiju”

Među prvim riječima koje stranci nauče u Bosni i Hercegovini su riječi *veza* i *štela*. Ljudi vjeruju da je to ono što vam treba da biste napredovali u životu, i to je simptom društva u kojem su koncepti kao što je vladavina prava relativno novi.

Veze su, zacijelo, važne u svim zemljama, ne samo u Bosni i Hercegovini, i sigurno mogu pomoći da se posao obavi. Većina nas bi radije poslovala sa ljudima koje poznajemo nego sa totalnim strancima. Često je moguće pozitivno promijeniti stvar kada možemo neko lice povezati sa glasom na drugom kraju telefonske žice.

Međutim, u Bosni i Hercegovini, moć veze ide dalje. Ovdje mnogi ljudi gledaju na veze – posebno veze sa politički uticajnim pojedincima – kao sredstvo zaobilaženja sistema, a ne kao sredstvo za postizanje efikasnijeg rada sistema.

Zašto plaćati porez ako imate veza u poreznoj upravi?

Odgovor na to je, naravno, da porez predstavlja prihod koji je potreban da bi organi vlasti mogli pružati socijalne usluge. Oni koji izbjegavaju plaćanje poreza ne vrše samo zaobilaženje sistema; oni zadržavaju sredstva koja se mogu iskoristiti za plaćanje, na primjer, bolničkog osoblja i nastavnika.

Pošteni građani ne mogu prosperirati u zemlji u kojoj je

korupcija sveprisutna, u kojoj su prave veze jedini način da se stvari odrade, i u kojoj se “nedodirljivi” mogu ponašati kao da se zakon ne odnosi na njih. U takvom društvu, pošteni građani moraju plaćati veću cijenu nego što je potrebno za dobra i usluge čiji je kvalitet obično niži nego što bi trebao biti.

Vaš susjed, šef ili lokalni političar možda može pronaći način da izbjegne plaćanje poreza, ali to ne mijenja potrebu za nastavnicima i bolničkim osobljem. To samo znači da vlast ima manje novca da ih plaća. Pored toga, atmosfera u kojoj vlada korupcija odvraća investicije koje su potrebne za stvaranje novih radnih mjesta – tako da oni koji traže zaposlenje trpe zbog onih koji odbijaju da igraju prema pravilima.

Ono na što se sve svodi je sljedeće: veze funkcioniraju samo za one koji ih i sami imaju. Zbog toga je međunarodna zajednica posvetila toliko vremena, novca i napora promoviranju vladavine prava u Bosni i Hercegovini. A prvi preduslov za podršku vladavini prava je podrška nezavisnosti pravosuđa.

U proteklih 11 godina dosta je urađeno na ovom polju, i to se već isplaćuje u smislu povećanih stranih ulaganja.

Pomaci koji su načinjeni, sporo i nesigurno, ne smiju se uzimati zdravo za gotovo. Nezavisnost pravosuđa mora da se razumije, mora da se podrži, mora da se brani, mora da se stavi u prvi plan u novinama i na televiziji i u svakodnevnom životu – jer nju napadaju političari koji vjeruju da su najbolje institucije one koje su pod njihovom kontrolom.

U Bosni i Hercegovini, političari nisu više u mogućnosti da vrše kontrolu nad imenovanjima u pravosuđu, niti mogu kontrolirati radnje koje vrše sudije i tužioci. To znači da se zakon može primjenjivati i pokazati da se primjenjuje na jednak način za sve.

Osnivanje Visokog sudskog i tužilačkog vijeća – što je bilo

preduslov za otvaranje pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom – bilo je od ključnog značaja. Visoko sudsko i tužilačko vijeće je vršilo nadzor nad revizijom imenovanja u pravosuđu i pomoglo je u reformi zakona kojima se reguliraju plate sudija i tužilaca. Danas, Visoko sudsko i tužilačko vijeće pomaže u uspostavi i podizanju standarda provođenjem sveobuhvatnog programa obuke za sudsko osoblje. Ono također osigurava nezavisan disciplinarni postupak u cilju praćenja rada sudija i tužilaca.

Rezultat ovoga svega? Ako ništa drugo, provedena su suđenja i donesene su presude za neke za koje se nekad smatralo da su iznad zakona.

Rad Vijeća je od ključnog značaja za budućnost Bosne i Hercegovine. Samo nezavisno pravosuđe može osigurati da je svako jednak pred zakonom. Ovo je osnovni dio funkcionalne demokracije i sastavni dio pravednog i prosperitetnog društva.

Kada izabrani političari upućuju prijetnje protiv pravosuđa, građani moraju shvatiti da ovi isti političari podrivaju građanska prava i odbijaju investicije koje su potrebne za stvaranje novih radnih mjesta. Napad na nezavisnost pravosuđa znači napad na interese građana, podrivanje ekonomije i umanjenje mogućnosti ostvarenja prosperiteta.

Christian Schwarz-Schilling je visoki predstavnik međunarodne zajednice i specijalni predstavnik EU u Bosni i Hercegovini.